

**Duurzaam gebruik pesticiden
zorginstellingen en kinderopvang
(vanaf 1 januari 2015)**

Verduidelijking bij de Vlaamse wetgeving

**opgemaakt door de VMM in overleg met
het Agentschap Zorg en Gezondheid en Kind en Gezin**

Brussel

November 2014

1. Inleiding

Het doel van het pesticidenvrij terreinbeheer is om zowel het milieu als de volksgezondheid te beschermen. In eerste instantie werd in Vlaanderen de focus gelegd op de impact van pesticiden op het watersysteem. Sinds 2013 is ook het beschermen van de volksgezondheid met de focus op de kwetsbare groepen zoals kinderen, zieken en ouderen opgenomen in de wetgeving.

Het wettelijke kader over het duurzaam gebruik van pesticiden in Vlaanderen bestaat uit:

- Decreet van 8 februari 2013 houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest;
- Besluit van de Vlaamse Regering van 15 maart 2013 houdende nadere regels inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik;
- Besluit van de Vlaamse regering van 15 maart 2013 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handeling binnen de waterwingebieden en de beschermingszones en het besluit van de Vlaamse regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen, wat pesticidengebruik betreft

Bij de Vlaamse wetgeving hoort een complex begrippenkader dat in de praktijk aanleiding kan geven tot onduidelijkheden en verkeerde interpretaties.

Dit document wil meer duidelijkheid scheppen over hoe de bepalingen uit de wetgeving in de praktijk in te vullen zijn, met de focus op de zorginstellingen en kinderopvang. Hierbij wordt steeds gelet op het toepassingsgebied en op de doelstellingen van het decreet en het besluit duurzaam gebruik pesticiden. Naast de Vlaamse wetgeving geldt ook de Federale wetgeving rond pesticiden. Die moet steeds gerespecteerd worden. Deze wetgeving maakt geen deel uit van deze bespreking.

2. Milieu én gezondheid: pijlers van het pesticidenreductiebeleid

In het Vlaamse pesticidenreductiebeleid staan twee pijlers centraal:

- Bescherming van het leefmilieu en in het bijzonder het watersysteem – pesticiden en hun afbraakproducten komen in oppervlaktewater en grondwater terecht en kunnen aanleiding geven tot een ecologische impact, of een impact hebben op het gebruik van het water voor specifieke gebruiksdoeleinden zoals de drinkwatervoorziening;
- Bescherming van de volksgezondheid - het gebruik van pesticiden kan een directe impact hebben op de gezondheid van diegenen die het product aanbrengen, maar ook op de gezondheid van personen die behandelde terreinen betreden of gebruiken. Vooral voor kwetsbare groepen is dit van belang.

Beide aspecten zijn ook opgenomen in de Europese richtlijn tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden.

3. Op welke terreinen geldt het wettelijk kader?

Besluit van 15 maart 2013 - duurzaam gebruik pesticiden

Het besluit duurzaam gebruik van pesticiden definieert in artikel 3 het toepassingsgebied. Dit artikel geeft een opsomming van een aantal terreintypes. Deze terreintypes zijn gekozen om het (aquatisch) milieu te beschermen en/of om het brede publiek en de kwetsbare groepen te beschermen tegen de mogelijke negatieve impact van pesticiden.

Terreintype	Doel- beschermen van
1° alle terreinen, inclusief de bermen, op minder dan zes meter van het talud van het oppervlaktewater;	milieu
2° alle bermen langs wegen en spoorwegen;	milieu
3° alle wegranden, trottoirs en andere verharde terreinen die deel uitmaken van de openbare weg of die erbij horen, zoals parkeerterreinen en pleinen;	milieu
4° alle verharde terreinen die 200 m ² of groter zijn;	milieu
5° alle terreinen die toegankelijk zijn voor het brede publiek of voor kwetsbare groepen, zoals a) parken, plantsoenen, tuinen, pleinen en begraafplaatsen; b) sportdomeinen, recreatiedomeinen, dieren- en pretparken; c) terreinen bij kinderopvang, scholen en instellingen voor kleuter-, basisonderwijs en secundair onderwijs, deeltijds kunstonderwijs en centra voor leerlingenbegeleiding; d) speelplaatsen, speelterreinen, sportterreinen, schoolterreinen en terreinen van zorgverstreckende instellingen die niet vervat zijn onder c);	milieu en volksgezondheid
6° alle andere terreinen dan de terreinen vermeld in punt 1° tot en met 5°, die gebruikt worden voor een openbare dienst of die horen bij een gebouw dat gebruikt wordt voor een openbare dienst.	milieu

Besluit van 27 maart 1985 – bescherming waterwingebieden

De regels over het pesticidengebruik die gelden in de grondwaterbeschermingszones voor de productie van drinkwater zijn ook verduidelijkt.

Hier zijn naast de regelgeving voor openbare diensten en commerciële activiteiten (met uitzondering van de land- en tuinbouwactiviteiten) ook nog regels opgenomen voor de land- en tuinbouwactiviteiten en voor particulier gebruik.

De regels gelden voor alle terreinen in een afgebakende beschermingszone, ongeacht voor welke doelstellingen ze gebruikt worden.

4. Minimumgebruik of verbod?

Of er een minimumgebruik of een verbod geldt is afhankelijk van zowel het terreintype als van de beheerder

	Verbod	Minimumgebruik
Openbare dienst	Op alle terreintypes	Niet van toepassing
Commerciële activiteit	<ul style="list-style-type: none"> • In beschermingszones voor drinkwater • In bermen • Op minder dan 6 meter van oppervlaktewater	<ul style="list-style-type: none"> • Op verharding (totaal > 200m²) • Op publiek toegankelijke terreinen

5. Belangrijke definities en verduidelijkingen

(1) De regelgeving geldt voor het gebruik van pesticiden in **open lucht**.

(2) **Pesticiden** zijn zowel de gewasbeschermingsmiddelen als de biociden, die omvatten de herbiciden (tegen ongewenste planten), insecticiden (tegen ongewenste insecten), fungiciden (tegen ongewenste schimmels), rodenticiden (tegen ongewenste knaagdieren), ...

(3) Belangrijk voor de interpretatie van wie onder het decreet en besluit valt en welke gebruiksbepalingen er zijn, zijn de definities van openbare dienst en commerciële activiteit.

Een **openbare dienst** wordt door het besluit in artikel 2 omschreven als “een dienst, uitgevoerd door een rechtspersoon, in het kader van een taak van algemeen belang”. Op terreinen voor een openbare dienst geldt steeds een verbod op het gebruik van pesticiden

Concreet betekent dit dat initiatieven voor zorg en opvang die worden uitgevoerd door een natuurlijk persoon niet onder de noemer “openbare dienst” vallen.

Is het zorg- of opvanginitiatief ondergebracht in een vzw of andere vorm van rechtspersoonlijkheid dan is de noemer “openbare dienst” wél van toepassing.

Een **commerciële activiteit** verwijst naar de (objectieve en subjectieve) daden van koophandel opgesomd in de artikelen 2 en 3 van het Wetboek van Koophandel. Op terreinen beheerd in het kader van een commerciële activiteit geldt, afhankelijk van het terreintype een minimumgebruik of een verbod.

(4) Onder **minimumgebruik** wordt verstaan het verminderen van het pesticidengebruik door:

1° pesticiden alleen pleksgewijs te gebruiken op de locaties die nog niet pesticidenvrij te beheren zijn. Bij een pleksgewijs gebruik wordt uitsluitend de te bestrijden soort behandeld met pesticiden en niet de omliggende ruimte;

2° alleen de pesticiden te gebruiken die door de federale overheid toegelaten zijn als gewasbeschermingsmiddelen of als biociden. In beide gevallen worden de toepassingsvoorschriften strikt gerespecteerd;

3° de aanleg en heraanleg van de terreinen, waar een minimumgebruik geldt, te onderwerpen aan een **pesticidentoets**. Onder pesticidentoets wordt verstaan het toetsen van de ontwerpplannen voor de aanleg of heraanleg van groenzones of verhardingen met het oog op onkruidpreventie en een efficiëntere bestrijding met niet-chemische bestrijdingsmethoden na de aanleg of heraanleg.

(5) Artikel 3 van het besluit bevat de definities van 'kwetsbare groepen' en 'zorgverstrekkende instelling'.

Kwetsbare groepen zijn mensen die specifieke aandacht behoeven als het gaat om de beoordeling van acute en chronische gevolgen van pesticiden voor de gezondheid. Hiertoe behoren onder meer zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven, ongeboren kinderen, zuigelingen, kinderen en ouderen.

Zorgverstrekkende instelling is gedefinieerd als een instelling zoals een ziekenhuis, rust- en verzorgingstehuis of psychiatrisch verzorgingstehuis.

Van **kinderopvang** is geen definitie opgenomen, maar kan er verwezen worden naar de definitie van kinderopvang in artikel 2, 2° van het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Kind en Gezin. Kinderopvang is de kinderopvang van baby's en peuters en de buitenschoolse opvang in al zijn vormen. In de praktijk wordt deze kinderopvang in verschillende vormen georganiseerd:

- kinderopvang van baby's en peuters: er zijn organisatoren van gezinsopvang en groepsopvang, die zowel een natuurlijke persoon als een rechtspersoon kunnen zijn;
- buitenschoolse opvang: zijn organisatoren die gemeld zijn, een attest van toezicht of een erkenning hebben.

(6) Voor de **particulier** bestaan er in de grondwaterbeschermingszones richtlijnen over hoe kan afgeweken worden van het verbod dat daar geldt. Voor de andere particuliere terreinen is er nog geen specifieke Vlaamse regelgeving over het gebruik van pesticiden op het privé domein.

Opgelet: er is wel een verbod op het gebruik van pesticiden op trottoirs, bermen en langs waterlopen. Dat geldt ook voor particulieren.

6. Welke regelgeving geldt voor de zorgverstrekkende instellingen?

Een zorgverstrekkende instelling staat gedefinieerd in het besluit als een instelling zoals een ziekenhuis, rust- en verzorgingstehuis of psychiatrisch verzorgingstehuis.

Hieronder volgt louter illustratief een niet-limitatieve opsomming.

Alle **ziekenhuizen** verzorgen een openbare dienst. Op de terreinen geldt dus een verbod op het gebruik van pesticiden.

Zo vallen volgende types van ziekenhuizen onder dit verbod:

- algemeen ziekenhuis;
- psychiatrisch ziekenhuis;
- polikliniek.

De **residentiele zorg** kent ook een heel aantal types van instellingen. De instellingen die een openbare dienst verlenen zijn hieronder opgesomd. Op de terreinen bij deze instellingen geldt een verbod op het gebruik van pesticiden.

- woonzorgcentrum (inbegrepen rust- en verzorgingstehuis);
- centrum voor kortverblijf;
- dagverzorgingscentrum;
- dagverzorgingscentrum voor palliatieve verzorging;
- voorzieningen voor bijzondere jeugdzorg;
- instelling voor gehandicaptenzorg;
- centra voor geestelijke gezondheidszorg.

Andere initiatieven die residentiële zorg verlenen, worden binnen deze regelgeving beschouwd als commercieel.

Voorbeelden hiervan zijn:

- woningcomplexen met dienstverlening;
- assistentiewoningen;
- centrum voor herstelverblijf.

Op de terreinen van deze instellingen geldt een minimumgebruik of een verbod afhankelijk van het terreintype (zie 4. Minimumgebruik of verbod?)

De **initiatieven beschut wonen** zijn eigenlijk privéwoningen waar gestabiliseerde psychiatrische patiënten wonen onder begeleiding. Hier geldt de regelgeving voor de particulier.

Opgelet

- (1) Als de instelling uitgebaat wordt door een openbaar bestuur, geldt steeds een verbod op het gebruik van pesticiden. Bijvoorbeeld: assistentiewoningen van een OCMW.
- (2) Als de instellingen gelegen is op het domein van een instelling die een openbare dienst verleent, geldt steeds de meest strenge regelgeving en dus een verbod. Bijvoorbeeld: assistentiewoningen bij een woonzorgcentrum.
- (3) De private terreinen van de bewoners vallen onder de regelgeving voor de particulier. Bijvoorbeeld: het afgebakende tuintje van een bewoner van een assistentiewoning dat de bewoner zelf moet (laten) onderhouden.

Initiatieven voor zorg die verleend worden door een **natuurlijke persoon**, vallen niet onder de definitie van openbare dienst. De terreinen bij deze initiatieven vallen onder de regelgeving die geldt voor de particulier.

7. Welke regelgeving geldt voor de kinderopvang?

Kinderopvang is de kinderopvang van baby's en peuters en de buitenschoolse opvang in al zijn vormen. In de praktijk wordt deze kinderopvang in verschillende vormen georganiseerd:

- kinderopvang van baby's en peuters: er zijn organisatoren van gezinsopvang en groepsopvang, die zowel een natuurlijke persoon als een rechtspersoon kunnen zijn;
- buitenschoolse opvang: er zijn organisatoren die gemeld zijn, een attest van toezicht hebben of een erkenning.

De initiatieven die bestaan om kinderen op te vangen zijn zeer divers. Een opsomming ervan is dan ook niet wenselijk.

Een organisator met een vergunning voor gezinsopvang/groepsopvang of met een erkenning/attest van toezicht/melding voor buitenschoolse opvang die **rechtspersoonlijkheid** heeft (voorbeelden zijn vzw, NV, VOF, ...), valt onder de verbodsregelgeving. Voorbeelden zijn:

- de kinderbegeleiders die in hun eigen woning kinderen opvangen, mogen in hun tuin, terras, .. die gebruikt wordt voor de kinderopvang, geen pesticiden gebruiken;
- In de (kinder)opvanglocaties van die organisatoren mogen in de buitenruimte waarover ze beschikken en die voor de (kinder)opvang gebruikt wordt, geen pesticiden gebruikt worden.

Een organisator met een vergunning voor gezinsopvang of groepsopvang of met een erkenning/attest van toezicht/melding voor buitenschoolse opvang die geen rechtspersoonlijkheid heeft, maar gewoon een **natuurlijke persoon** of **feitelijke vereniging** is, valt niet onder deze regelgeving. Daar geldt de regelgeving voor de particulier.

Brussel , november 2014

VMM

Afdeling Operationeel Waterbeheer

Dienst Lokaal Waterbeheer

pesticidenreductie@vmm.be